

Vattentjänstplan – Bilaga 4

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Inledning

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en myndighet eller en kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning (miljökonsekvensbeskrivning) om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därför har behovet av en strategisk miljöbedömning undersökts parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen.

I detta dokument redovisas processen, relevanta lagtexter och resultatet av arbetet, där slutsatsen är att genomförandet av planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därmed inte behöver genomföras.

Sammanfattning av vattentjänstplanen

Jönköpings kommuns vattentjänstplan innehåller:

- en övergripande beskrivning över de långsiktiga behov som finns för den allmänna VA-anläggningen.
- en redovisning av vilka områden med befintlig bebyggelse som kan bli aktuella för utbyggnad av allmänt VA.
- en beskrivning av vilka risker som finns för den allmänna VA-anläggningen vid skyfall.
- en redovisning av de åtgärder som behöver vidtas för att säkra funktionen av den allmänna VA-anläggningen och tillgodose behovet av allmänna vattentjänster.
- en undersökning av om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Avgränsningar

Vattentjänstplanen är endast ett strategiskt styrdokument. Åtgärderna i vattentjänstplanen anger vad som behöver göras, men fastslår inte hur, det vill säga vilken teknisk lösning som ska väljas eller eventuella markanspråk. Det utreds vidare i respektive åtgärd/projekt.

Undersökningen om betydande miljöpåverkan utgår från vattentjänstplanens genomförande i sin helhet på en övergripande nivå. Den åtgärd som främst har beaktats i undersökningen om miljöpåverkan är utbyggnad av allmänt VA i VA-utbyggnadsområden, åtgärd nr 1. Åtgärd nr 2, som handlar om att utreda hur behovet ser ut avseende vattenförsörjning och avloppshantering i VA-utredningsområden, kan i utredningsskedet inte medföra någon betydande miljöpåverkan, men åtgärden har ändå till viss del beaktats genom att bland annat undersöka förekomsten av riksintressen och skyddad natur/kultur i och i anslutning till de aktuella områdena. Vattentjänstplanens skyfallsåtgärder handlar i ett första skede om att kartlägga vilka förbättringsmöjligheter som kan genomföras på riskutsatta anläggningar. Eftersom det inte är kartlagt vilka förbättringsåtgärder som i ett senare skede kommer att vidtas, är det i dagsläget svårt att bedöma åtgärdernas eventuella miljöpåverkan.

Respektive projekt/åtgärd ansvarar för vidare miljöutredningar och miljöfrågor i det fortsatta projekteringsarbetet. För de projekt/åtgärder som omfattas av detaljplanearbete och/eller tillståndsprövning enligt miljöbalken kommer en undersökning av betydande miljöpåverkan alternativt strategisk miljöbedömning att göras i samband med detta.

Nollalternativ

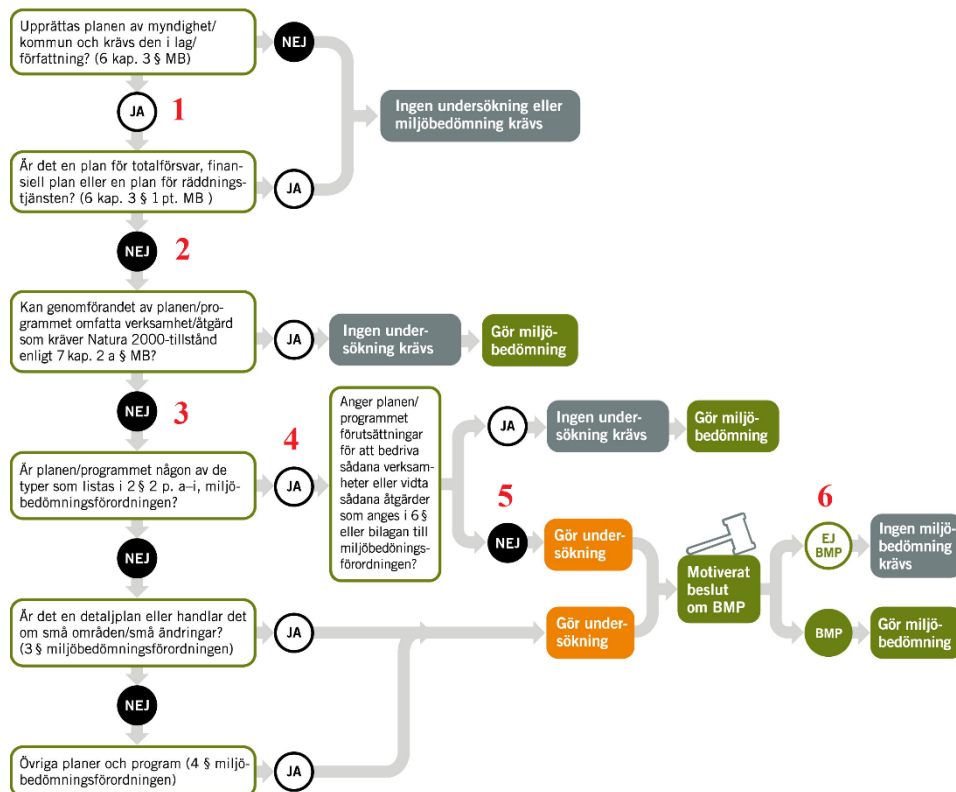
Om vattentjänstplanen inte tas fram kommer Jönköpings kommun inte uppfylla sitt ansvar enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Om planerade åtgärder i vattentjänstplanen inte genomförs finns en risk för att förväntade positiva effekter på miljö och hälsa uteblir.

Processbeskrivning och lagrum

I Naturvårdsverkets handledning för strategiska miljöbedömningar¹ framgår förfarandet för att avgöra om en undersökning eller strategisk miljöbedömning krävs. Den röda numreringen i figuren på nästa sida representerar de bedömningar som gjorts och redovisas nedan i respektive steg.

¹ <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning/>

STRATEGISK MILJÖBEDÖMNING – behöver en undersökning göras?

Steg 1 och 2

Steg 1: Upprättas planen av myndighet/kommun och krävs den i lag/författning?

Miljöbalken (1998:808) 6 kapitlet om miljöbedömningar anger i 3 § att:

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte:

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och
2. finansiella eller budgetära planer och program.

Slutsats steg 1: JA, vattentjänstplanen faller under sådana planer som anges i 3 § för vilka miljöbedömning ska göras om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vattentjänstplanen är reglerad i Lag om allmänna vattentjänster och tas fram av kommunen.

Steg 2: Är det en plan för totalförsvär, finansiell plan eller en plan för räddningstjänsten?

Slutsats steg 2: NEJ, vattentjänstplanen omfattas inte av undantagen som anges i 3 § ovan.

Steg 3

Steg 3: Kan genomförandet av planen/programmet omfatta verksamhet/åtgärd som kräver Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 2 § miljöbalken?

28 a § Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2.

Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Slutsats steg 3: NEJ, vattentjänstplanen omfattar inte påverkan på Natura 2000-områden eller andra områden som avses i 28a §.

Steg 4

Steg 4: Är planen/programmet någon av de som listas i 2 § 2 punkt a - i miljöbedömningsförordningen?

Miljöbedömningsförordningens 2 § punkt 1 och 2 anger att:

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om
1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är
a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,
b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),
c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,
e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,
g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),
h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller
i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning.

Slutsats steg 4: JA, vattentjänstplanen faller under de planer som tas upp under punkt 2 i).

Steg 5

Steg 5: Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?

6 § och bilagan till miljöbedömningsförordningen tar upp flera verksamheter och åtgärder som berör vattentjänstplanens ämnesområde. Till exempel listas här infrastrukturprojekt (bilagan, punkt 10) med relevans:

10. Infrastrukturprojekt som avser

- a) anläggning av industriområden,*
- b) tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser,*
- c) byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik,*
- d) anläggning av flygfält,*
- e) byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar,*
- f) anläggning av inre vattenvägar eller anläggningar för reglering av vattenflöden,*
- g) dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk,*
- h) spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport,*
- i) byggande av rörledningar för gas eller olja,*
- j) anläggning av vattenledningar över långa avstånd,*
- k) kustanläggningar för att bekämpa erosion eller havsanläggningar i form av vallar, pিরer, vågbrytare eller andra anläggningar för skydd mot havet eller andra havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras (andra verksamheter och åtgärder än sådana som avser underhåll eller återuppbyggnad av anläggningar),*
- l) system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, eller*
- m) anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden.*

Slutsats steg 5: NEJ, Vattentjänstplanen kan förvisso identifiera behov av att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen, men anger inte förutsättningarna för att bedriva verksamheten eller vidta åtgärder. Vattentjänstplanens befintliga upplägg hanterar vad som behöver göras, men inte hur åtgärder ska genomföras (teknisk lösning) eller vilket eventuellt markanspråk (var) åtgärder kan komma att krävas. Det får efterföljande utredningsarbete hantera.

I och med slutsatsen i steg 5 konstateras att en betydande miljöpåverkan med anledning av planen inte kan förutsättas men att det krävs en undersökning (enligt miljöbalkens 6 kap. 5 §, nedan) för att fastslå om behov av strategisk miljöbedömning krävs.

5 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om

1. frågan om betydande miljöpåverkan inte är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 §, eller
2. planen, programmet eller ändringen inte omfattas av undantaget i 3 § andra stycket.

Undersökning om betydande miljöpåverkan kan antas

För att utreda om planen antas medföra betydande miljöpåverkan görs en undersökning. Vad en undersökning innebär framgår av miljöbalkens 6 kap. 6 §:

6 § Undersökningen ska innebära att myndigheten eller kommunen

1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådana omständigheter som avses i första stycket 1.

Om undersökningen visar att genomförandet av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver en strategisk miljöbedömning (miljökonsekvensbeskrivning) tas fram och antas parallellt med planen. Undersökningen ska generera ett beslutsunderlag men bidrar samtidigt även till kunskap som kan vara användbar i det fortsatta arbetet med planen samt med miljöbedömningen i det fall en sådan ska göras.

Om undersökningen visar att genomförandet av planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver ingen strategisk miljöbedömning tas fram.

Metod för undersökning

Undersökningen har utgått ifrån 5 § miljöbedömningsförordningen där det tydliggörs vad undersökningen ska utgå ifrån vid bedömning av om planens eller programmets genomförande kan antas ge upphov till betydande miljöpåverkan.

5 § Vid en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan utgå ifrån

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen
 - a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
 - b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,
 - c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller
 - d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Checklista för undersökning om betydande miljöpåverkan

För att tydliggöra vilka aspekter som har bedömts i undersökningen om betydande miljöpåverkan har nedanstående checklista använts.

Tabell 1. Bedömningsområden som ingår i undersökningen om betydande miljöpåverkan och behov av en strategisk miljöbedömning för Jönköpings kommuns vattentjänstplan

<i>Bedömningsområde</i>	<i>Negativ påverkan</i>	<i>Ingen påverkan</i>	<i>Positiv påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Globala mål, Agenda 2030			X	Vattentjänstplanen ska bidra till att säkerställa kommunens vattentjänster, vilket bidrar till måluppfyllelse av mål 6, ”Rent vatten och sanitet för alla” och mål 11 ”Hållbara städer och samhällen”.
Miljömål och miljökvalitetsnormer			X	Påverkan bedöms vara positiv om än ringa. Genom att genomföra de åtgärder som tas upp i vattentjänstplanen bidrar det till att nå målen ”Ingen övergödning”, ”Grundvatten av god kvalitet”, ”Levande sjöar och vattendrag” och ”God bebyggd miljö”. Vattentjänstplanen bidrar även till att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten.
Översiktsplan			X	Vattentjänstplanen bidrar till att översiktsplanen kan genomföras eftersom en fungerande VA-försörjning är en förutsättning för ett långsiktigt hållbart samhälle. Vattentjänstplanen bedöms vara förenlig med de mål och strategier som finns i översiktsplanen. Vattentjänstplanen pekar på behov och åtgärder som kan komma att kräva markanspråk som i nästa led kan behöva föras in i kommande översiktsplan.

Övriga kommunala policys, planer och program			X	Vattentjänstplanen är en del av kommunens VA-plan och har därmed en tydlig koppling till såväl huvuddokumentet som övriga delplaner. Vattentjänstplanen bidrar till att uppfylla VA-planens vision och strategier. Planen har även en koppling till kommunens program för klimatanpassning och Program för hållbarhet i Jönköpings kommun. I övrigt bedöms inte vattentjänstplanen ha någon tydlig påverkan på andra kommunala planer.
Riksintressen		X		VA-utbyggnadsområdena Lovsjö fritidshusområde och Konungsö ligger båda inom ett område som är klassat som riksintresse för totalförsvaret. VA-utredningsområdet Berghalla angränsar till ett område som är klassat som riksintresse för det rörliga friluftslivet. De åtgärder som föreslås i vattentjänstplanen bedöms dock inte ha någon direkt påverkan varken på dessa eller på något annat av de riksintressen som finns inom kommunen. En eventuell påverkan på riksintressena kommer att bedömas i samband med kommande detaljplanearbete för respektive område.
Kulturmiljö		X		Ingen direkt påverkan. Vattentjänstplanen är endast ett strategiskt styrdokument och inga exakta ledningsdragningar eller markanspråk föreslås i planen. Dock är bedömningen att det finns en viss risk för påverkan på fornlämningar i det fortsatta arbetet. Hänsyn kommer att tas i det fortsatta projekteringsarbetet eller i samband med eventuell detaljplanering.

Naturmiljö		X		Ingen direkt påverkan. Vattentjänstplanen är endast ett strategiskt styrdokument, inga exakta ledningsdragningar eller markanspråk föreslås i planen. Dock är bedömningen att det finns viss risk för påverkan på naturmiljöer i samband med kommande VA-utbyggnad. Hänsyn kommer att tas i det fortsatta projekteringsarbetet eller i samband med eventuell detaljplanering. Åtgärderna kan också ha en positiv effekt tack vare minskade utsläpp av övergödande ämnen.
Förorenade områden		X		Ingen direkt påverkan. Potentiellt förorenade områden finns inom några av VA-planområdena, bland annat inom Konungsö som är klassat som ett utbyggnadsområde. Hänsyn kommer att tas i det fortsatta projekteringsarbetet.
Ras och skred		X		Ingen direkt påverkan. Risk för ras och skred finns inom några av VA-planområdena, bland annat inom Lovsjö fritidshusområde som är klassat som ett utbyggnadsområde. Hänsyn kommer att tas i det fortsatta projekteringsarbetet.
Sociala värden och rekreation		X		Vattentjänstplanen ger indirekt en viss positiv påverkan på sociala värden genom att säkra vattentjänsterna, vilka utgör en viktig grund för ett modernt och hållbart samhälle. Påverkan bedöms dock vara relativt liten och kan därför anses vara försumbar.
Materiella värden		X		Ingen direkt påverkan men kommande skyfallsåtgärder på kommunens VA-anläggningar kan skydda tekniska installationer (som har materiella värden). Skyddet medför dock också en kostnad att upprätta. Så påverkan bedöms vara neutral.

Hälsa och säkerhet (risker för människors hälsa och för miljön)			X	Riskerna för människors hälsa och miljö bedöms minska något genom att säkerställa vattentjänsterna med utbyggnad av allmänt VA till områden med befintlig bebyggelse samt åtgärder för att minska påverkan på VA-anläggningarna vid skyfall. I samband med VA-utbyggnad kan det finnas områden där markföroreningar kan förekomma. Detta hanteras dock i den fortsatta planeringen av respektive åtgärd.
Ekosystemtjänster			X	Genom att fler hushåll ingår i de fungerande kretslopp som allmänt VA innebär (vattnets kretslopp, återföring av slam till jordbruksmark) så bedöms påverkan vara positiv.
Vatten (yt- och grundvattenkvalitet)			X	Påverkan bedöms vara positiv om än liten. Genom att fler områden ansluts till allmänt VA så minskar utsläppen av framförallt övergödande ämnen. Därmed ger planen en positiv effekt på såväl ytvatten som grundvatten i de områden som ansluts. De åtgärder som i framtiden kan komma att vidtas för att minska påverkan på VA-anläggningarna vid skyfall kan få en viss positiv effekt genom minskade bräddningar.
Luft		X		Ingen påverkan
Mark		X		Behov av markanspråk kan uppkomma vid genomförandet av vattentjänstplanens åtgärder, men det är i nuläget inte känt vilken mark/ vilka platser som berörs. Detta kommer att utredas och bedömas i senare skeden. Åtgärderna bedöms inte påverka markens kvalitet. Samtidigt kommer behovet av mark för enskilda VA-anläggningar att minska och även deras lokala påverkan.

Klimat (lokalt)		X		Vid anslutning av nya områden sker en viss ökning av energibehov under anläggningsarbetet samt för driften (pumpning etc.). Distribution av vatten via rörledningar är dock mycket energieffektivt och utsläppsökningen förväntas därför vara marginell.
-----------------	--	---	--	--

Sammanvägd bedömning

Vattentjänstplanen bedöms, med stöd av ovanstående process samt checklista, inte medföra betydande miljöpåverkan, vilket medför att ingen strategisk miljöbedömning kommer att upprättas.

Genomförandet av planen väntas ge positiva effekter kopplat till att trygga vattentjänsterna och till att minska påverkan på allmänna VA-anläggningar vid skyfall. Vattentjänstplanen kan även medföra vissa negativa effekter, främst vid anläggandet av tekniska anläggningar i samband med VA-utbyggnad. Exempel på sådana negativa effekter är användning av betong (klimatpåverkan) samt risk för påverkan på natur- och kulturmiljö.

Respektive projekt/åtgärd ansvarar för vidare miljöutredningar och miljöfrågor i det fortsatta projekteringsarbetet. För de projekt/åtgärder som omfattas av detaljplanearbete och/eller tillståndsprövning enligt miljöbalken kommer en undersökning av betydande miljöpåverkan alternativt strategisk miljöbedömning att göras i samband med detta.

Samråd om ställningstagande

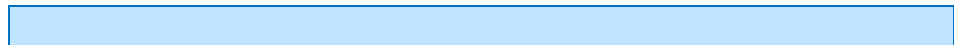
Kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan redovisas i samrådsmaterialet till vattentjänstplanen. Samrådet gällande undersökningen om huruvida vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ingår således i samrådet av vattentjänstplanen.

Beslut

Enligt miljöbalkens 6 kap. 7 § framgår det att:

7 § Myndigheten eller kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. Lag (2017:955).

8 § Beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan får inte överklagas särskilt.

Beslut som följer kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan tas av kommunfullmäktige i samband med antagandet av planen, då detta ställningstagande kommer ligga som en bilaga till planen vid antagande.